

Takimi/diskutimi

Reflektimet e ekspertëve:

Dialogu i ndërmjetësuar nga BE për normalizimin e marrëdhënieve

Dialogue
Solutions
Future

Sfidat aktuale në procesin e normalizimit

Pjesëmarrësit shprehën shqetësimin për stagnimin e procesit të normalizimit të marrëdhënieve ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, duke sugjeruar se as qeveria e Kosovës dhe as administrata serbe nuk duken plotësisht të angazhuara. Një pikëpamje vuri në pah mungesën e vullnetit të vërtetë politik për normalizim, ku një pjesëmarrës sugjeroi një qasje nga lart-poshtë, të ngjashme me Marrëveshjen e Prespës të Maqedonisë së Veriut si një zgjidhje të mundshme. Të tjerë argumentuan se të dyja palët mund të presin për ngjarje të jashtme, siç janë zgjedhjet në SHBA, për të ndërmarrë hapat e ardhshëm, duke treguar një hezitim për ta drejtuar procesin në mënyrë të pavarur.

Roli i akterëve ndërkombëtarë

U shfaqën pikëpamje të ndryshme për ndikimin e akterëve ndërkombëtarë. Disa argumentuan se Bashkimi Evropian (BE) ka nevojë për udhëheqje më të fuqishme, duke kritikuar varësinë e tij nga mbështetja e SHBA-së si të paefektshme. Sipas një pjesëmarrësi, mosangazhimi i SHBA-së do ta linte BE-në të paaftë për të mbështetur procesin, një qëndrim ky që kundërshtohet nga ata që besojnë se roli i BE-së duhet të forcohet në mënyrë të pavarur, veçanërisht me udhëheqjen e mundshme nga personalitete si Kaja Kallas. Shqetësime u ngritën gjithashtu për faktin se SHBA-ja ka minuar më parë përpjekjet e udhëhequra nga BE, ku disa pjesëmarrës përshkruan rastet e kaluara të “sabotaazhit aktiv” nga SHBA, duke theksuar dinamikat komplekse të pushtetit në qasjen e komunitetit ndërkombëtar ndaj dialogut.

Vizioni dhe integrimi struktural

Mungesa e një vizioni të përbashkët për të ardhmen ndërmjet Kosovës dhe Serbisë ishte pikë kritike e shqetësimit. Kosova kërkon njohjen e ndërsjellë, ndërsa Beogradi e refuzon këtë, duke çuar në një situatë ku serbët e Kosovës ndihen të pambështetur nga Prishtina dhe Beogradi. Disa pjesëmarrës e vlerësuan përpjekjen e Kryeministrit të Kosovës, Albin Kurti, për integrimin e veriut si të pasuksesshme, duke theksuar se institucionet serbe vazhdojnë të funksionojnë, ndërsa institucioneve të reja të mbështetura nga Kosova u mungon funksionaliteti i plotë, duke rezultuar në varësinë lokale nga sistemi serb. Ndryshe, disa argumentuan se shkatërrimi i strukturave paralele është thelbësor për stabilitetin afatgjatë, duke sugjeruar se qasja e Kurtit është e nevojshme për të shmangur një “konflikt të ngrirë”.

Integrimi i komunitetit dhe autonomia

Dialogu përfshiu mendime të ndryshme mbi integrimin e komunitetit serb dhe mundësinë e amnistisë për ish-policët e Kosovës që kishin dhënë dorëheqje. Përkrahësit e amnistisë theksuan se konfliktet e mëparshme rajonale, si ato në Maqedoninë e Veriut dhe Serbinë Jugore, treguan modele të suksesshme integrimi ku ish-luftëtarët iu bashkuan shërbimit publik.

Nga ana tjetër, skeptikët paralajmëruan se amnistia pa strategji kuptimplote integruese mund të përjetësojë varësinë nga strukturat serbe, veçanërisht në mungesë të mbështetjes së qartë për autonominë ose Asociacionin e Komunave me Shumicë Serbe (AKSHS).

Perspektiva për të drejtat e pakicave

Pjesëmarrësit theksuan se fokusi i BE-së tek serbët e Kosovës, megjithëse i nevojshëm, duhet të zgjerohet për të përfshirë pakicat e tjera, siç janë shqiptarët në Luginën e Preshevës, të cilët kanë parë progres të kufizuar që nga Marrëveshja e Konçulit. Disa pjesëmarrës theksuan përgjegjësinë e BE-së për të mbajtur angazhimet e saj për të drejtat e pakicave në gjithë Ballkanin, ndërsa të tjerë argumentuan se zgjerimi i përfshirjes së pakicave mund të shtonte kompleksitetin në përpjekjet për normalizimin e marrëdhënieve, duke penguar mundësinë për progres me serbët e Kosovës.

Hapat e ardhshëm dhe ndikimet e mundshme të faktorëve të jashtëm

Rezultati i zgjedhjeve presidenciale në SHBA u pa si një pikë kthese e mundshme, me një pajtim të plotë se ato mund të ndikojnë drejtpërdrejt në marrëdhëniet Kosovë-Serbi. Pjesëmarrësit shprehën shpresën se një rezultat vendimtar mund të ri-angazhojë SHBA-në në dialog, ndërsa të tjerët kanë frikë se një ndryshim në politikën e SHBA-së mund të çojë në izolim dhe rritje të tensionit. Për më tepër, zgjedhjet e vitit 2025 në Kosovë u panë si kritike, veçanërisht për zbatimin e AKSHS-së dhe inkurajimin e pjesëmarrjes së serbëve të Kosovës në qeverisjen lokale, ku disa pjesëmarrës paralajmëruan se dështimi për të adresuar AKSHS-në do të thellonte besimin e humbur në Prishtinën në mesin e serbëve të veriut të Kosovës.

Konkluzioni

Pavarësisht perspektivave të ndryshme, kishte një konsensus për nevojën e udhëheqjes së qartë nga BE, një kornizë më të përcaktuar për normalizim e marrëdhënieve dhe përpjekje të bashkërenduara për rindërtimin e besimit me serbët e Kosovës. Pjesëmarrësit theksuan se pa këto masa, Kosova rrezikon ndryshime demografike që mund të çojnë në izolimin e mëtejshëm të komunitetit serb, duke sfiduar përfundimisht stabilitetin e rajonit dhe karakterin e tij shumëetnik.

Dialogue Solutions Future

Ky raport është pjesë e projektit Dialogu, Zgjidhjet, e Ardhmja. Ky projekt financohet nga Ministria e Jashtme Federale e Gjermanisë dhe zbatohet nga Iniciativa e Re Sociale (NSI) dhe Instituti për Politika Sociale Musine Kokalari (ISP Musine Kokalari). Pikëpamjet e shprehura në këtë raport nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet zyrtare të Ministrisë Federale të Punëve të Jashtme të Gjermanisë.